

Ode zdi/ke zdi

Eliška Doubková

(učo: 382558)

Výstava velkoformátových fotografií v prostorách vlakového nádraží v České Třebové

Datum realizace:

Květen - září roku 2015

Anotace:

Výstava fotografií a doprovodný program v prostorách nádraží v České Třebové, ve městě, které sousedí s jednou z největších vyloučených lokalit v Pardubickém kraji, chce upozornit, že zdánlivé „vyřešení“ problému opakujícího se v mnoha oblastech České republiky je nepřijatelné pro občanské soužití.

Klíčová slova

fotografie-portréty, vlakové nádraží Česká Třebová, vyloučená lokalita, sídliště Borek, „českotřebovské ghetto“, diskriminace, protiromské naladění, plnoprávný život, edukační programy a semináře

Dosavadní zpracování:

V případě českotřebovského sídliště Borek nemůžeme mluvit o žádné větší publikace, jedná se pouze o letáčky, které vydává jediná zde působící organizace – Naděje (nezisková, nevládní organizace), např. pokud hledá dobrovolníky na práci.

Organizace zde provozuje 1) terénní práci, v rámci níž zprostředkovává kontakt se společenským prostředím, pomáhá při uplatňování práv, oprávněných zájmů, poskytuje základní sociální poradenství a křesťanskou duchovní a pastorační péči. 2) Provozuje nízkoprahové zařízení pro děti a mládež, které je hojně navštěvované a jehož aktivity jsou jedny z nejdůležitějších. Jezdí se na výlety, kdy se děti a mládež podívají např. do hlavního města Prahy, ale velice často chodí i po okolní přírodě, objevují region, kde žijí, uklízí sídliště i okolní přírodu apod. Mimo to Naděje pravidelně přináší na svých webových stránkách články o romské problematice (za zmínku určitě stojí článek „Připraveni na neúspěch“ o

podceňování inteligence romských dětí ze strany učitelů), doporučuje knihy, které se jí aktuálně zabývají.

Současný stav (výchozí teze)

Na území České Třebové se nachází odloučená lokalita, kde žijí zejména osoby se sociálními problémy, především romské národnosti, nalézají se v oblasti bývalých sovětských kasáren cca 30 min chůze od centra města v blízkosti průmyslové zóny (resp. 10 min autobusem). Tuto lokalitu netvoří pouze dva panelové domy (se 67 byty) pro sociálně potřebné, ale také dalších 6 panelových domů, kde je vysoká koncentrace osob ve složité sociální situaci. Žije zde cca 780 oficiálně přihlášených osob, z nichž značný podíl tvoří Romové (tento údaj se nedá zjistit, neboť k romské národnosti se hlásí pouze 45 obyvatel). Dva domy pro sociálně potřebné občany jsou spravovány NADĚJÍ, jež v pracovní dny pořádá volnočasové aktivity pro děti v prostorách nízkoprahového zařízení. Rodinné centrum Rosa organizuje tzv. „školičku“ pro předškolní děti (sklepní prostory v části domu). Tyto aktivity jsou hojně navštěvované zejména romskými dětmi a to i z okolních domů. V oblasti je možné koupit pouze základní potraviny (je zde 1 malý obchůdek), za ostatní vybavenosti je nutné docházet do centra nebo do oblasti s obchodními domy na druhé straně města. Dá se předpokládat, že značná část obyvatel se potýká se zadlužeností a nezaměstnaností.

Do tzv. „českotřebovského ghetta“ se dá dostat buď podchodem v havarijním stavu anebo po silnici přes průmyslovou zónu. Třetí cesta je zajiždka okolo továrny na kraji města. Tento mnoho let neřešený stav jen podporuje negativní pocity těch, co žijí na sídlišti Borek a udržuje lidi v přesvědčení, že jsou ti, co patří do města a ti, co patří na jeho okraj. Přitom vzájemné soužití není zdaleka tak problematické, jak si lidé myslí.

Řešení současného stavu ztěžuje obecné protiromské naladění v České republice, médiu neustále dokola posilované stereotypy, což vede k diskriminaci občanů českého státu usilujících o plnoprávný život.

Cíle projektu

Cílem projektu je upozornit nejen občany České republiky, že xenofobní přemýšlení není imaginárním pojmem, naopak je skrytě a proto velmi silně ukotveno v každém z nás. Projekt upozorňuje na výraznou segregaci téměř tisícové skupiny obyvatel v podmínkách, které nepodporují důstojný plnoprávný život, zdravou výchovu a růst sebevědomých a odpovědných jedinců.

Projekt si klade za cíl představit sídliště Borek a jeho pestrou směs obyvatel, bourat přesvědčení o tom, že jsou nějací „my“, co bydlíme „normálně“ ve městě, a potom „oni“, co bydlí „tam“. Životní praxi místních obyvatel ukázat, že soužití všech obyvatel města bez ohledu na barvu pleti a sociální status je možné bez větších problémů.

Dalším cílem projektu je posílit sebevědomí romské komunity, vyzdvihnout specifické hodnoty, které mohou být přínosem pro většinovou populaci.

Cílem projektu je prostřednictvím edukačních aktivit zacílených na žáky, studenty a učitele budovat zdravý postoj k menšinám a pomoci pochopit složitou problematiku, zamezit přenášení stereotypního myšlení nepodloženého reálnou zkušeností, jež se mezigeneračně předává.

Prostředky k dosažení cílů:

Hlavním prostředkem k dosažení cílů je umělecké vyjádření. Umění, v našem případě fotografie, mluví samo o sobě a nepotřebuje příliš vysvětlovat a popisovat, přesto dokáže velmi silně zapůsobit. Většiny „diváků“ výstavy bude procházet nádražím, mířit, možná spěchat někam jinam, nepůjde výstavu cíleně navštívit. Velkoformátové portrétové fotografie jsou v případě takového „průchozího“ střetnutí s výstavou velmi vhodným médiem. Ten, kdo se u výstavy zastaví, bude moci libovolně měnit jejich kompozici, umístit vedle sebe „bílé“ a „černé“ obličeje.

Dalším neméně důležitým prostředkem k dosažení bude práce s mládeží a jejich učiteli, otevřená diskuze, konfrontace a nabídnutí jiného než stereotypního, mediálního pohledu na danou problematiku.

Metody:

1) Výstava

Výstava v prostorách Terminálu J. Pernera v České Třebové, bude se jednat o velkoformátové portrétové fotografie obyvatel z vyloučené lokality sídliště Borek.

2) Komentované prohlídky, semináře

V rámci školních měsíců bude realizováno 6 komentovaných prohlídek s autorem, kurátorkou výstavy a terénním sociálním pracovníkem spojených s exkurzí přímo do vyloučené lokality. Zúčastnění poznají prostředí, porovnají se svými představami a obecně platnými stereotypy. Budou mít příležitost a prostor formou semináře poznat důležitá fakta

týkající se soužití minority a majority, historie Romů, kultury etnika. Důležitou součástí tvoří otevřená diskuze zahrnující též pedagogy.

Dle předešlé zkušenosti předpokládáme během roku reálně uskutečnit zhruba 20 přednášek či besed a jeden seminář pro pedagogy. Z výsledků analýzy provedené v roce 2013 vyplývá, že aktivit pro pedagogy na téma multikulturality je velice málo. Poslední seminář pořádaný organizací Pontopolis byl zcela plný a musel mnoho zájemců odmítat.

Besedy i přednášky budou vedeny profesionály z oboru.

3) Propagace, PR, Marketing

Propagace bude zaměřena především na základní a střední školy v České Třebové a okolí (Svitavy, Ústí nad Orlicí, Polička). Zde budou distribuovány tištěné materiály k výstavě a poskytnuta podpora v rámci tématu a navštívení výstavy či semináře. Výstava bude propagovaná prostřednictvím FB a vlastních webových stránek. Samozřejmostí je vytvoření tiskových zpráv a oslovení medií (i internetových) s již osvědčenou spoluprací v rámci tématu.

4) Přesah místa konání

Projekt je zaměřen na místní občany, cílen zejména na obyvatele České Třebové. Umístěním výstavy v prostorách terminálu vlakového a autobusového nádraží, kudy denně prochází tisíce lidí z celé ČR (zejména v letních měsících), však umožňuje projektu přesah do jiných regionů. Celorepublikový význam akce bude zajištěn mediální podporou.

Rozpočet

Položka	Částka (Kč)
Tisk fotografií	15 000Kč (15 fotografií á 1000Kč)
Úprava fotek pro instalaci	8 000 Kč
Výroba textilních tabulí	2 500 Kč
Pronájem fototechniky	7 500 Kč
PR a marketing	20 000 Kč
Výroba webu	5 000 Kč
Grafická práce	15 000 Kč
Tiskové materiály	5 000 Kč
Instalace	20 000 Kč
Pronájem prostor	30 000 Kč (měsíčně 6 000Kč)
Vernisáž	10 000 Kč
Komentované prohlídky, exkurze, semináře (6x)	18 000 Kč (výsledná částka)
Nepřímé náklady (cestovné...)	10 000 Kč

Hlavní organizátor (mzda-dohoda)	25 000 Kč (měsíčně 5 000Kč)
Pomocná pracovní síla (mzda-dohoda)	10 000 Kč (měsíčně 2 000Kč)
Celkem	196 000 Kč

Resumé

The photography exhibition placed at the train station in Česká Třebová – a town bordering with the one of the largest excluded areas in the Pardubice region – draws attention to a specious ‘solution’ to the recurring problem in many places in the Czech Republic. In today’s modern society, this solution is unacceptable and brings seriously immense consequences for peaceful civil coexistence. Through art and a supporting educational program, the project enables the town residents to learn about the life in this particular excluded area.

Doporučená literatura k tématu:

- Davidová, Eva: Romano drom. Cesty Romů 1945-1990. Změny v postavení a způsobu života Romů v Čechách, na Moravě a na Slovensku. Olomouc 2004.
- Fraser, Argus M.: Cikáni. Praha 1998.
- Hancock, Ian: Země utrpení. Dějiny otroctví a pronásledování Romů. Praha 2001.
- Hanzal, Jiří: Cikáni na Moravě v 15.–18. století. Dějiny etnika na kraji společnosti. Lidové noviny 2004.
- Jakoubek, Marek: Romové – konec (ne)jednoho mýtu. Praha 2004.
- Jakoubek, Marek – Jakoubková-Budilová, Lenka: Romové a cikáni – neznámí i známí. Leda 2008.
- Lisá, Helena (ed.): Romové v České republice (1945–1998). Sociopress 1999.
- Nečas, Ctibor: Českoslovenští Romové v letech 1938–1945. Brno 1994.
- Nečas, Ctibor: Romové na Moravě a ve Slezsku (1740–1945). Matice moravská 2005.
- Pavelčíková, Nina: Romové v českých zemích v letech 1945-1989. Praha 2004.
- Spurný, Matěj: Nejsou jako my. Česká společnost a menšiny v pohraničí (1945-1960). Praha 2011.